

ÅRSRAPPORT 2016

TINE RÅVARE

INNHold

Dette er TINE Råvare

TINE Råvares oppgaver	3
Oppgaven som markedsregulator	3
TINE Råvare som en avdeling i TINE SA	4
Avtaleverk og tjenesteinstrukser	5
Revisjon av TINE Råvare	5

Aktiviteter i 2016

Råvaretorget	6
Organisering av TINE Råvare	6
Selvbetjening for melkeprodusenter	6
Landbrukets dataflyt	7
Arbeid for bedre melke kvalitet	7
Høring i eierorganisasjonen om nytt kvalitetsregelverk	7
Økologisk melk	7
Friskere geiter	7

Resultatregnskap for 2016

Regnskap TINE Råvare	8
Kjøp av rå ku- og geitemelk fra melkeprodusentene	9
Forklaring til de enkelte postene	10
Priser og begrep	11
Markedsreguleringskostnader	12

Revisors beretning	14
--------------------------	----

Statistikk og oversikter

Melkeinngang gjennom året	16
Melkeinngang, kvotefylling og overproduksjon	17
Fylkesoversikt for melk levert TINE	18
Utvikling i kvalitet på melk levert TINE	18
Utvikling i tørrstoffinnhold i melk levert TINE	18

DETTE ER TINE RÅVARE

TINE RÅVARES OPPGAVER

TINE Råvare ble etablert 1. januar 2004 som en egen administrativ- og økonomisk atskilt virksomhet i TINE SA ut fra en avtale inngått 19. desember 2003 med Landbruksdirektoratet om et klart økonomisk skille mellom råvarehåndteringen og den industrielle videreforedling i TINE SA.

TINE Råvare ivaretar alle aktiviteter relatert til håndteringen av melk som råvare fra melkeprodusenten og fram til at melka er levert og fakturert de enkelte aktørene i markedsordningen for melk. Alle aktører, inkludert TINE som foredlingsindustri, kjøper rå melk til gjeldende noteringspris på det tidspunktet melken leveres fra TINE Råvare. Dette overvåkes av Landbruksdirektoratet. TINE Råvares oppgaver omfatter blant annet henting av melk hos melkeprodusentene, kvalitetskontroll og oppgjør for melken til produsent. Videre dekker TINE Råvare en avtalt andel av kostna-

dene knyttet til faglig rådgiving og ulike produsentrettede tiltak som skal bidra til å sikre god melkekvalitet.

Landbruksdirektoratet avgjør hvilke oppgaver som skal pålegges TINE Råvare og kostnadene ved disse. Landbruksdirektoratet overvåker også noteringsprisen som TINE Råvare benytter ved omsetning av rå melk til aktørene i markedsordningen for melk.

TINE SA er markedsregulator for melk på vegne av alle landets melkeprodusenter. Selskapet skal sikre at produsentene får avsetning for sin produksjon opp mot avtalt målpris, samtidig som forbrukermarkedet sikres tilstrekkelig og jevn tilgang på melkebaserte produkter i handelen. TINE Råvare er tillagt den administrative oppgaven med å håndtere markedsreguleringen.

OPPGAVEN SOM MARKEDSREGULATOR

Som markedsregulator har TINE plikt til å motta rå melk fra alle landets melkeprodusenter, slik at produsentene er sikret avsetning for den melken de produserer til fastsatt pris. TINE har også plikt til å forsyne andre industriaktører i markedsordningen med råvaren melk.

Landbruket er en næring hvor myndighetene har etablert ulike markedsordninger for å realisere politiske mål. Markedsregulering er en av disse.

Markedsregulering har sin hjemmel i Omsetningsloven og gir Omsetningsrådet myndighet til å beslutte reguleringstiltak. Videre gir loven bestemmelser om at bøndene kan pålegges en avgift, Omsetningsavgiften, for å finansiere de tiltak som Omsetningsrådet godkjenner. TINE er gjennom forskrift om markedsregulering tillagt rollen som regulator for melk, og regulerer således melkemarkedet både for egne og andre selskapers melkeprodusenter. Dette oppnås ved iverksettelse av ulike avsetnings- og reguleringstiltak, dersom det oppstår ubalanse mellom tilgang og etterspørsel av melk som innsatsfaktor til industrien.

Formålet med markedsregulering for melk er å sikre uttak av avtalt målpris i samsvar med forutsetningen om at denne kan oppnås i et balansert marked. Markedsregulator har ansvar for at de tiltak som iverksettes gjennomføres effektivt og konkurransenøytralt til en lavest mulig kostnad. Markedsregulator har mottaks- og forsyningsplikt, samt informasjonsplikt om de reguleringstiltak som iverksettes.

MOTTAKSPLIKTEN

TINE som markedsregulator plikter å ta imot melk fra alle melkeprodusenter i hele landet til samme priser og leveransevilkår som til enhver tid gjelder for egne leverandører.

FORSYNINGSPLIKTEN

Forsyningsplikten innebærer at markedsregulator har plikt til å forsyne alle meieriaktører i markedet med råvaren melk til lik pris til samme tid.

Forsyningsplikten til konsummelk meierier («drikkemelk») utenfor TINE er begrenset etter nærmere regler. Markedsregulator plikter å levere et årlig volum på inntil 15 millioner liter pr. anlegg. For behov ut over dette kreves det at aktøren har egne leverandører,

og forsyningsplikten avgrenses til det dobbelte av det kvantum melk som på månedsbasis leveres av egne leverandører.

For melk som brukes i industrielle produkter som for eksempel ost, er markedsregulators forsyningsplikt til uavhengige meieriselskaper likestilt med markedsregulators egne produksjonsmeierier.

INFORMASJONSPLIKTEN

Informasjonsplikt skal sikre alle markedsaktører lik tilgang på informasjon om aktiviteter markedsregulator utfører i kraft av reguleringsansvaret. Prognostisert prisløype for noteringsprisen gjøres kjent for aktørene for kommende avtaleår, og de varsles om endringer i noteringsprisen umiddelbart etter vedtak, og senest to uker før ny pris trer i kraft.

AVSETNINGSTILTAK

Behovet for reguleringstiltak oppstår når det er ubalanse mellom tilgang og etterspørsel etter rå melk. Melk er en ferskvare som må foredles umiddelbart. Ved overskudd av melk iverksettes

tiltak som lagring av smør, ost og/eller melkepulver. Nasjonal ubalanse balanseres i hovedsak gjennom eksport eller import.

FAGLIGE TILTAK

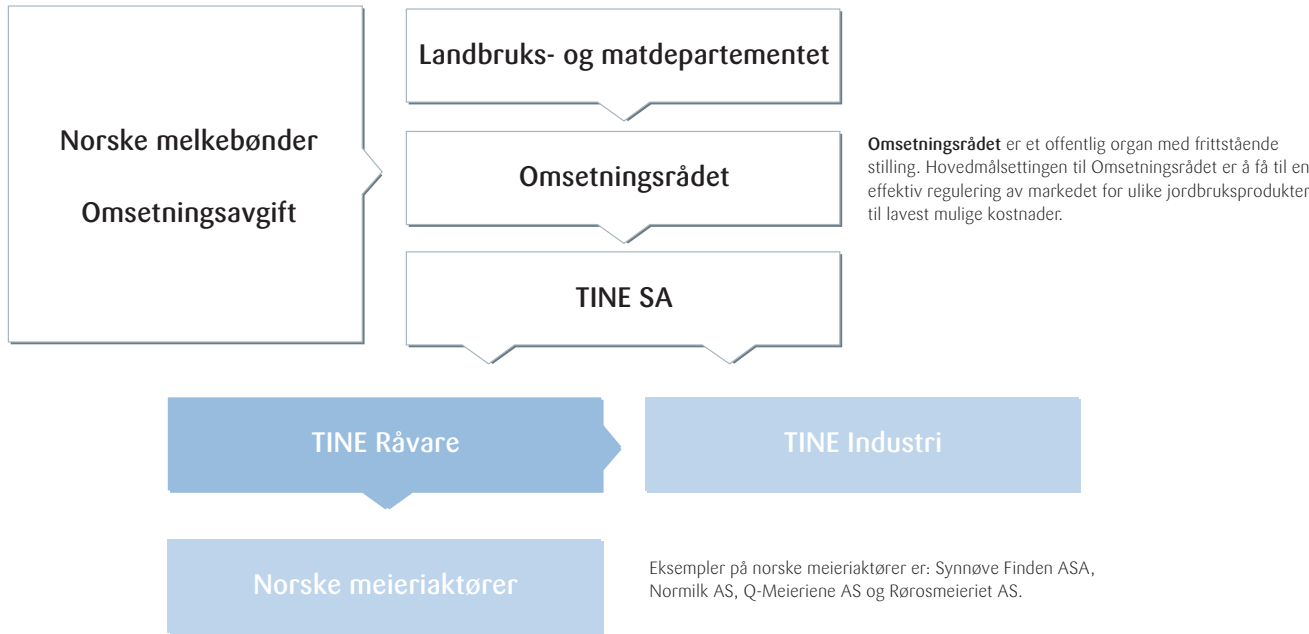
Faglige tiltak rettes normalt mot produsentene og består i hovedsak av forskning og utvikling innenfor avl i regi av Geno og Norsk Sau og Geit.

OPPLYSNINGSVIRKSOMHET

Opplysningsvirksomheten gjennomføres av Opplysningskontoret for meieriprodukter (melk.no) og Matmerk.

Opplysningskontorets formål er å øke forbrukernes kunnskap om melk og meieriprodukter, og skal drive merkenøytral informasjonsvirksomhet på et saklig og vitenskapelig grunnlag.

Matmerk driver opplysningsvirksomhet gjennom generisk markedsføring av økologisk mat og markedsføring av den nasjonale merkeordningen Nyt Norge. Arbeidet delfinansieres av midler fra omsetningsavgiften.

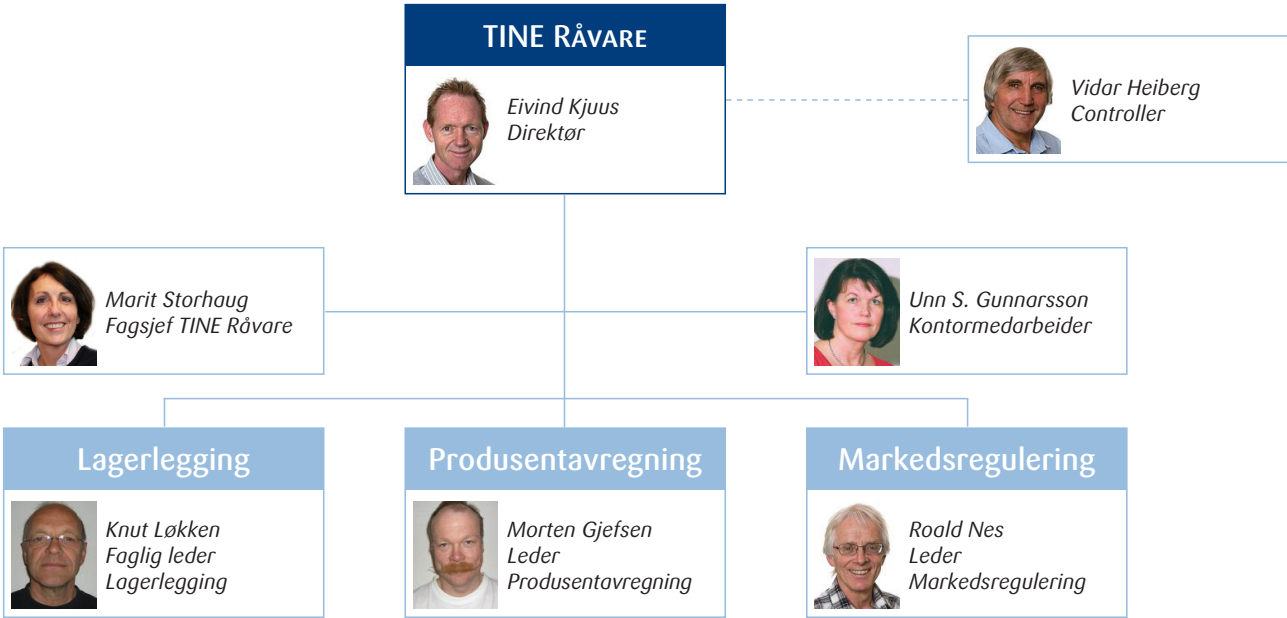
TINE RÅVARE SOM EN AVDELING I TINE SA

TINE Råvare rapporterer til konserndirektør CFO, som i tillegg til TINE Råvare har ansvaret for økonomi, finans, controlling, IKT og virksomhetsstyring.

Flesteparten av tjenestene som dekkes over TINE Råvares budsjett utføres av andre funksjonsområder i TINE SA. Dette reguleres gjennom egne tjenesteinstrukser. TINE Råvare har egne tjenesteinstrukser for funksjonsområdene: Råvarehåndtering, Rådgiving og Medlem, Logistikk, Økonomi & Finans.

TINE Råvare består av 15 egne medarbeidere og utfører selv produsentavregning, lagerlegging og fakturering av melkeråstoff, samt markedsregulering.

Kostnadene forbundet med markedsregulatorrollen for melk dekkes over omsetningsrådets budsjett og inngår ikke som en kostnad i TINE Råvare.

AVTALEVERK OG TJENESTEINSTRUKSER

Avtalen mellom Staten ved Landbruksdirektoratet og TINE er hjemlet i jordbruksavtalen. For å sikre like konkurransevilkår skal alle aktører i markedsordningen for melk ha tilgang på melkeråstoff til samme pris. Avtalen regulerer også forhold vedrørende TINE Råvares regnskapsføring og rapporteringsplikt.

TINE Råvare har siden 2012 hatt tjenesteinstrukser med de deler av TINE SA som utfører oppgaver for og på vegne av TINE Råvare. Råvarehåndtering er en del av TINE Produksjon og utfører oppsamling og inntransport av melkeråstoff, laboratorie- og analysevirksomhet, gårdstankutleie og -service. Rådgivnings-tjenester og produsentfunksjoner utføres av avdelingen Rådgiving, medlem, politikk og samfunnskontakt. Økonomi-, control-

ling- og IKT-tjenester ytes av økonomiavdelingen. Logistikkavdelingen utfører planleggings- og forsyningstjenester for TINE Råvare.

Ved bruk av instruksene stiller TINE Råvare krav til kvalitet og utførelse samt omfanget av oppgavene og kostnadsdekning. Instruksene inngår som en del av TINEs styringssystem, og Landbruksdirektoratet oppdateres med hensyn til endringene som skjer ut fra endret organisering, kravspesifikasjon eller utførelse av oppgavene i tjenesteinstruksene. Det er de faktiske kostnadene som belastes TINE Råvare. Taushetsplikt med hensyn til informasjon som de ansatte får tilgang til vedrørende andre aktører, er ivarettatt i forbindelse med tjenesteinstruksene.

REVISJON AV TINE RÅVARE

Revisjon av TINE SA sitt konsernregnskap utføres av Ernst & Young AS, men denne revisjonen er ikke innrettet mot den informasjon som gis i TINE Råvare sitt regnskap som rapporteres til Landbruksdirektoratet. Resultatoppstillingen er revidert av Ernst & Young AS i henhold til punkt 3.6 i «TINE-avtalen»:

”TINE Råvares regnskap kan revideres av TINE SAs ordinære finansielle revisor. Revisor skal gi en særskilt bekreftelse på dette regnskapet. Revidert regnskap med resultatoppstilling skal oversendes Landbruksdirektoratet (tidligere Statens landbruksforvaltning) så snart dette er ferdigbehandlet av TINE SAs organer og senest innen 1. juni påfølgende år.”

Regelverk i TINE og TINEs styringsdokumenter danner grunnlag for revisjonen. I tillegg kommer opplysninger i denne rapporten sammen med annen informasjon og korrespondanse gitt til revisjonen i løpet av året. Revisor har tilgang på referater fra avdelinger som bistår TINE Råvare og fra ledermøter i TINE Råvare. Revisors beretning finnes i denne rapporten.

AKTIVITETER I 2016

RÅVARETORGET

Grunnprinsippet i prosjektet er kundeorientering, effektiv saksbehandling, åpenhet og forenkling. Råvaretorget forsynte i løpet av 2016 TINE Bedriftsstyring og funksjoner hos Husdyrkontrollen med opplysninger. Deler av løsningen er satt i

produksjon og ulike brukergrupper har tatt det i bruk. Fra nyttår 2016/2017 er Råvaretorget også saksbehandlingsverktøy for rådgiverapparatets varslingssystem "Forenklet varsling", som benyttes for meldinger til produsent ved kvalitetsavvik på melka.

ORGANISERING AV TINE RÅVARE

For å sikre at vi har en hensiktsmessig framtidig organisering, ble det i 2016 gjennomført et prosjekt hvor dette ble vurdert. Vurderingen omfatter den avdelingen i TINE Råvare som har ansvaret for lagerlegging og produsentavregning, med totalt 12 medarbeidere.

I prosjektet har struktur, dimensjonering og lokalisering av avdelingen blitt vurdert. Arbeidet har også vært sett i

sammenheng med utvikling av nye IKT-løsninger for avregning av melkeprodusent, lagerlegging av melk og digitale selvbetjenings-løsninger for melkeprodusentene. Det har blitt konkludert på alle områdene, og tilpasning til ny organisering er planlagt gjennomført over en treårsperiode i takt med utvikling av nye IKT-løsninger. Etter planen vil avdelingen innen tre år bestå av sju medarbeidere, lokalisert på Brumunddal.

SELVBETJENING FOR MELKEPRODUSENTER

Melkeprodusenten skal kunne utføre tjenester selv, og kunne skaffe seg bedre oversikt.

- Starte prosessen for brukerskifte/eieroverdragelse
- Melde endringer i foretaket
- Fylle ut kontrakt for fellesbeite/sommersamdrift
- Melde inn fordeling fra fellesbeite/sommersamdrift
- Søke TINE om fritak fra leveringsplikten
- Fylle ut avtale om økologisk levering
- Reservasjon mot elektronisk avregningsblankett
- Reservasjon mot utsendelse av kvalitetsresultat på SMS
- Henvendelse til TINE
- Melde opphold i melkelevering

LANDBRUKETS DATAFLYT

Dataflyt er et felles IKT-system i landbruksnæringen for standardisert elektronisk transport av avregninger, faktura, regnskapsrapporter, driftsinformasjon og andre standardiserte landbruksdata. Dataflyt skal gi grunnlag for bedre beslutningsstøtte gjennom utvikling av sammenlignings- og nøkkeltall for det enkelte landbruksforetak, statistikk og bedre datagrunnlag for landbruksforskning.

Systemet utvikles og drives av Landbrukets Dataflyt SA, et selskap

ARBEID FOR BEDRE MELKEKVALITET

Målet for arbeidet med melkekvalitet er å sikre god produktkvalitet, god økonomi, hygiene, dyrehelse og dyrevelferd.

Forutsetninger og driftsformer i norsk melkeproduksjon endrer seg, og arbeidet med melkekvalitet må tilpasses de nye utfordringene. TINE Råvare har hatt fokus på samarbeidet

eid av sentrale aktører innen norsk landbruk. Dataflyt vil gi effektiviseringsgevinster og bedre beslutningsstøtte for det enkelte landbruksforetak, foretakets samarbeidspartnere og landbruksnæringen samlet.

TINE er medeier i Landbrukets Dataflyt, og ønsker en full utnyttelse av dette ved at alle produsenter som har mulighet for det deltar.

mellom rådgivingsavdelingen og den enkelte melkeprodusent. Vi har gått gjennom organiseringen av melkekvalitetsoppfølgingen, og det har resultert i styrket bemanning, økt kompetanse og økt spesialisering. Det har blant annet blitt satt økt fokus på å hjelpe produsenter som over tid har problemer med melkekvaliteten.

HØRING I EIERORGANISASJONEN OM NYTT KVALITETSREGELVERK

Våren 2016 ble eierorganisasjonen i TINE invitert til å uttale seg om kvalitetsbetalingsregelverket. Målet med høringen var å få innspill til videreutvikling av regelverket. I høringen ble det vektlagt den økonomiske effekten av god melkekvalitet i verdikjeden og betydning av god melkekvalitet for forbruker.

Høringen ble gjennomført i perioden mars – mai, med godt engasjement og god oppslutning. Det ble mottatt svar fra 140 produsentlag, som gir en svarandel på 70 prosent.

Høringen inneholdt tema som dekket bakterieinnhold i rå melk, innhold av frie fettsyrer, sporedannende bakterier, regler for

midlertidig stans i melkeleveranser av mindre god kvalitet og bruk av historikk eller aktuelle leveranser ved betaling for levert melk. Det var flertall blant høringsuttalelsene for å endre avregningsregler og/eller grenseverdier for de fleste av de berørte temaene i henhold til forslag.

Nytt regelverk ble vedtatt av Konsernstyret i TINE i oktober, gjeldende fra januar 2017.

ØKOLOGISK MELK

TINE Råvare mottok 51,2 mill. liter økologisk melk fra melkeprodusentene i 2016. Dette er en nedgang på 0,4 % i forhold til 2015. Forbruket av økologisk melkeråstoff i foredling viste i 2016 en gledelig økning og utgjorde totalt 29,4 mill. liter. Dette innebærer at anvendelsesgraden av økologisk melk øker, og utgjorde 57,4 % i 2016, mot 54,2 % i 2015.

FRISKERE GEITER

Prosjekt «Friskere Geiter» startet i 2001. Målet var å bekjempe sykdommene CAE (caprine arthritis and encephalitis), byllesyke og paratuberkulose hos norske geiter. Prosjekt Friskere geiter ble avsluttet 31.12.2014. Noen kostnader i forbindelse med slutføring av saneringen og etterkontroll vil bli dekket av TINE Råvare i en treårsperiode fram til utgangen av 2017.

Det er ikke lenger mulig for nye besetninger å få støtte til sanering gjennom prosjektet. Eiere av ammegeitbesetninger som ønsker å få dokumentert besetningens helsetilstand i forhold til de dyresykdommene prosjektet har arbeidet med, kan fortsatt få råd om dette fra Helsetjenesten for geit, men eier må selv betale for prøvetaking og laboratorieanalyser.

RESULTATREGNSKAP FOR 2016

Resultatoppstillingen er utarbeidet i henhold til avtale av 19. desember 2003, med endringer i avtale av 1. februar 2012, inngått mellom TINE SA og Landbruksdirektoratet, og etter de ordinære regnskapsprinsipper som er lagt til grunn i regnskapet for TINE SA. For en detaljert beskrivelse henvises det til TINE SA sin årsrapport for 2016, der de anvendte regnskapsprinsipper er nærmere beskrevet.

REGNSKAP TINE RÅVARE

Regnskap TINE Råvare (beløp i 1 000 kroner)	Faktisk 2016	Budsjett 2016*	Faktisk 2015
Salg av rå ku- og geitemelk	7 797 820	7 556 968	7 785 372
Kostnad for rå ku og geitemelk	-7 363 261	-7 108 539	-7 423 441
Bruttofortjeneste	434 559	448 429	361 931
Produsentfunksjoner	143 158	141 774	148 295
Koordinering mot bonde	21 221	23 815	21 874
Gårdstanker	128 215	131 972	127 244
Råmelkkontroll	46 351	48 947	44 395
Oppsamling og inntransport (netto)	39 454	54 020	13 983
Egne kostnader i TINE Råvare	11 731	13 744	13 891
Administrasjon og infrastruktur	30 881	32 671	28 332
Renter av arbeidskapital	-4 836	-4 750	-5 916
Totale kostnader	416 175	442 193	392 099
Resultat TINE Råvare før overføring av resultat fra forrige år	18 385	6 236	-30 168
Overført resultat fra forrige år	-10 303		19 865
Resultat TINE Råvare til fremføring	8 082		-10 303

*Budsjettall er ikke revidert.

Regnskapet for TINE Råvare viser et overskudd på MNOK 18,4 før overføring av resultat fra forrige år. Fremførbart overskudd pr. 31.12.2016 utgjør MNOK 8,1 som kommer til utbetaling i avregningen mot melkeprodusentene i det etterfølgende året. Beløpet inngår derfor i grunnlaget for fastsettelse av utbetalingspris til produsent (basisprisen) for 2017.

BUDSJETTRAMME TINE RÅVARE 2016

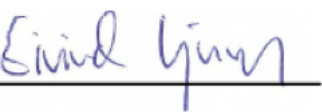
Budsjettrammen for TINE Råvare for 2016 ble endret etter oversendelse til Landbruksdirektoratet ved brev av 20.12.2015. Bakgrunnen for endringen skyldes bortfall av Innfrakttillegg (PU) med 5 øre/liter fra 1. juli 2016. Budsjettrammen

for 2016 var basert på en prognostisert melkemengde på 1 425,0 mill. liter ku- og geitemelk, tilsvarende en netto driftskostnad på 31,0 øre pr. liter. Faktisk avregnet melkemengde i 2016 ble 1 459,7 mill. liter, tilsvarende en netto driftskostnad på 28,5 øre pr. liter.

Av den totale innmålte melkemengde er 229,6 mill. liter (2015 = 224,3 mill. liter) solgt til andre private aktører, mens det resterende er solgt til TINE som industriaktør.

Flere opplysninger om melkeleveranser, tørrstoffinnhold med mer finnes i avsnittet *statistikk*.

OSLO, 6. APRIL 2017

EIVIND KJUUS
Direktør TINE Råvare

KJØP AV RÅ KU- OG GEITEMELK FRA MELKEPRODUSENTENE

KJØP AV RÅ KU- OG GEITEMELK FRA MELKEPRODUSENTENE (beløp i 1 000 kroner)	2016	2015
Kjøp av rå kumelk inklusiv kvalitet	7 223 710	7 240 385
Kjøp av rå geitemelk inklusiv kvalitet	130 840	130 194
Sum kjøp av rå ku- og geitemelk	7 354 550	7 370 579
Resultatdisponeringer TINE Råvare		
Overført resultat fra forrige år	-10 303	19 865
Underskudd TINE Råvare som kommer til fradrag neste år	-8 082	10 303
Sum utbetalt melkeprodusentene fra TINE Råvare	7 336 166	7 400 746

Avregnet rå ku- og geitemelk	Volum i 1 000 liter	
Rå kumelk inklusiv økologisk melk	1 439 288	1 454 383
Rå geitemelk	20 410	20 242
Totalt avregnet rå ku- og geitemelk	1 459 699	1 474 625
Samlet utbetalingspris til produsent fra TINE Råvare uttrykt i kr / liter	5,03	5,02

AKKUMULERTE AVGIFTER INNKREVD AV TINE RÅVARE

INNKREVDE AVGIFTER (beløp i 1 000 kroner)	2016	2015
Innkrevd omsetningsavgift	72 907	81 523
Innkrevd overproduksjonsavgift	60 879	55 028
Innkrevd forskningsavgift	27 178	27 047

TILSKUDDSORTNINGER

Dette er grunn- og distriktstilskudd som TINE Råvare utbetaler til melkeprodusentene på vegne av Landbruksdirektoratet. Størrelsen på tilskuddet framforhandles i jordbruksavtalen og varierer ut fra størrelsen på produksjonen og geografisk lokalisering. Tilskuddene overføres fra Landbruksdirektoratet til TINE Råvare og utbetales til produsentene over produsentavregningen.

Tabellen nedenfor spesifiserer tilskudd utbetalt av TINE Råvare:

GRUNN- OG DISTRIKTSTILSKUDD (beløp i 1 000 kroner)	2016	2015
Grunntilskudd	68 017	65 061
Distriktstilskudd	526 220	529 148

	31.12.2016	31.12.2015
Mellomværende med Landbruksdirektoratet vedrørende innkrevde avgifter og tilskudd	-60 943	-59 497

FORKLARING TIL DE ENKELTE POSTENE

OPPGJØR TIL MELKEPRODUSENTENE VED TINE RÅVARES KJØP AV MELKEN

TINE Råvare betaler utover basisprisen til melkeprodusentene tillegg for økologisk melk, støtte til nye melkeprodusenter, tillegg/trekk for tørrstoff (fett/protein/melkesukker) og annen kvalitet, samt medlemskap i Husdyrkontrollen.

SVINN/OMKLASSIFISERING VED OPPSAMLING, TRANSPORT OG LEVERING AV RÅ MELK

Her inngår kostnader til vraking, svinn og nedklassifisering av melk. Dette omfatter melk som ikke er innenfor de spesifiserte krav med hensyn til bakterieinnhold, fremmedlegemer og medisinrester, samt melk som må gjensettes på gård på grunn av strømbrydd, flom, uvær eller andre naturgitte forhold.

SALGSINNTEKTER

Salgsinntektene ved omsetning av rå melk fra TINE Råvare til aktørene forutsetter at all melk selges til noteringspris som i et veid gjennomsnitt for avtaleåret vil ligge opp mot målprisen som er fastsatt av avtalepartene i Jordbruksoppgjøret. For avtaleåret 2015/2016 var målprisen kr 5,28 pr. liter, mens den for påfølgende avtaleår 2016/2017 ble fastsatt til kr 5,38 pr. liter. Av økningen på 10 øre, var 5 øre kun en teknisk justering som følge av endringer i prisutjevningsordningen for melk. Noteringsprisen er lik for alle typer melk (konvensjonell og økologisk kumelk, samt geitemelk), men for økologisk melk har TINE Råvare avtalt med aktørene et tillegg på kr 1,25 pr. liter. Tillegget inngår ikke i de beregninger som gjøres av faktisk fakturert gjennomsnittlig noteringspris opp mot målprisen.

Utover noteringspris og tillegg for økologisk melk, fakturerer TINE Råvare aktørene en sats tilsvarende forskningsavgiften som innbetales til Landbruksdirektoratet. Den er i budsjettet forutsatt å være 0,35 % av målprisen.

DRIFTSKOSTNADER

Kostnadene som TINE Råvare blir belastet fra de ulike funksjonsområdene i TINE SA som utfører oppgaver for og på vegne av TINE Råvare, skal gjelde de tjenestene som fremgår av de til enhver tid gjeldende tjenesteinstruksene som TINE Råvare har med områdene.

KOSTNADER KNYTTET TIL PRODUSENTFUNKSJONER

Dette omfatter produsentfunksjoner, nøkkel-rådgivning og utviklingstiltak. Spesifikasjon av produsentfunksjoner i henhold til ny fordelingsmodell gjeldende fra og med 2015 fremgår av tabellen nedenfor.

Ved utarbeidelse av ”Årsrapport 2015” ble posten ”Medlemsorganisasjon og markedsføring” feilaktig oppgitt til MNOK 19,5 i stedet for MNOK 10,5, mens posten ”Andel av reisetid” feilaktig ble oppgitt til MNOK 10,6 i stedet for MNOK 19,6. Feilene er derfor korrigert i sammenstillingen nedenfor.

KOORDINERING MOT BONDE

Kostnadene gjelder avtalte andeler av TINEs totale kostnader til ansatte, tillitsvalgte, råds- og årsmøter, produsentlagsmøter, tillitsmannskurs etc. I tillegg inngår dekning av kostnader i arbeidet ved noen av de organisasjonene bonden er tilknyttet, samt informasjon og tidsskrifter.

GÅRDSTANK

TINE Gårdstankservice har 60 ansatte fordelt på 19 verksteder som betjener og vedlikeholder ca. 11 000 utplasserte gårdstanker. Det skjer en kontinuerlig koordinering i arbeidet som bidrar til økt effektivitet og derved en god økonomisk utvikling.

SPESIFIKASJON AV PRODUSENTFUNKSJONER (beløp i 1 000 kroner)	
Husdyrkontroll og råvaresikring lokalt	
Husdyrkontroll	7 241
Råvaresikring	10 424
Faglig utvikling, oppdatering og drift	
Husdyrkontroll	4 318
Helse og dyrevelferd	9 770
Fóring og økologi	7 733
Melking og melkekvalitet	4 747
Teknikk og melkeutstyr	4 020
Avl og fruktbarhet	683
Økonomi og bedriftsledelse	10 583
Administrasjon og ledelse	8 681
Nøkkelrådgiving	7 419
Tverrfaglig rådgivning	13 485
Produsentbesøk, gruppemøter med definert innhold	
	23 916
Medlemsorganisasjon og markedsføring	
	10 040
Andel av reisetid	
	20 098
SUM	143 158

RÅMELKKONTROLL

Posten omfatter råmelklaboratoriene på Heimdal og i Bergen, samt utstyr for kontroll av kvaliteten på rå melk under transport og i aktørenes melkemottak (leveringskontroll).

OPPSAMLING OG INNTRANSPORT

Posten gjelder nettokostnader til oppsamling og inntransport av rå melk fra melkeprodusentene. Som følge av strukturelle endringer og særskilte markedstiltak, (regional melk/støsmelk) er overføringskostnadene økt noe utover den generelle kostnadsveksten. Dekning etter noteringspunkt er tilsvarende økt. Merkostnader ved forsyning av regional melk / støsmelk ble i 2016 kostnadsført med MNOK 1,5, mot MNOK 2,3 i 2015.

EGNE KOSTNADER I TINE RÅVARE

Kostnadene gjelder drift av TINE Produsentavregning, samt intern administrasjon av TINE Råvare.

ADMINISTRASJON OG INFRASTRUKTUR

Posten omfatter økonomi, regnskap, controlling, IKT, virksomhetsstyring og personaltjenester.

RENTER

Gjelder renter på arbeidskapitalen som følge av likviditetsoppbygning i TINE Råvare. Det er benyttet 3M NIBOR + 1 % margin både på plassering og innlån.

	2016	2015
Husdyrkontroll og råvaresikring lokalt		
Husdyrkontroll	7 241	12 354
Råvaresikring	10 424	9 598
Faglig utvikling, oppdatering og drift		
Husdyrkontroll	4 318	12 043
Helse og dyrevelferd	9 770	6 492
Fóring og økologi	7 733	8 337
Melking og melkekvalitet	4 747	4 140
Teknikk og melkeutstyr	4 020	4 689
Avl og fruktbarhet	683	681
Økonomi og bedriftsledelse	10 583	10 875
Administrasjon og ledelse	8 681	6 700
Nøkkelrådgiving	7 419	5 792
Tverrfaglig rådgivning	13 485	12 154
Produsentbesøk, gruppemøter med definert innhold		
	23 916	24 327
Medlemsorganisasjon og markedsføring		
	10 040	10 520
Andel av reisetid		
	20 098	19 590
SUM	143 158	148 295

PRISER OG BEGREP

MÅLPRIS

Målprisen blir framforhandlet i Jordbruksoppgjøret og vedtas senere i Stortinget. Målprisen gjelder for et avtaleår, som strekker seg fra 1. juli til 30. juni påfølgende år. For regnskapsåret 2016 var målprisen kr 5,28 pr. liter 1. januar - 30. juni, mens den fra 1. juli - 31. desember var kr 5,38 pr. liter.

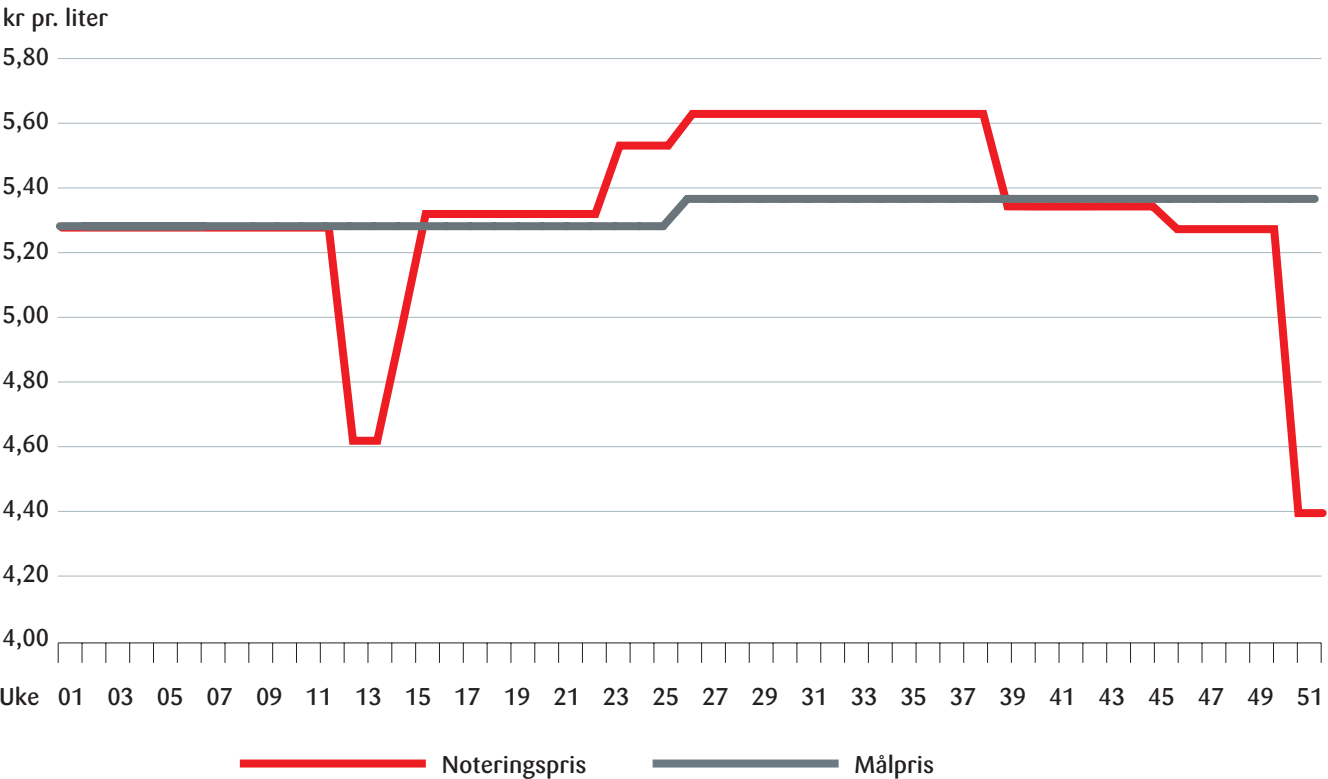
NOTERINGSPRIS

Når melk omsettes til aktørene i markedsordningen, gjøres dette til såkalt noteringspris som over et avtaleår skal balansere med målprisen. Noteringsprisen varierer gjennom året for å bidra til å balansere tilbud og etterspørsel etter rå melk. Dessuten senkes den i jule- og påskehøytiden for å gjøre det mindre kostbart å holde produksjonen

i gang i disse periodene. Melk selges til samme pris i samme uke til alle aktører i markedsordningen, inklusive TINEs egen foredlingsindustri. Derimot vil gjennomsnittlig noteringspris pr. aktør over et år kunne variere. De aktørene som kjøper mest melk når det er størst tilgang vil oppnå den laveste råvareprisen, men vil samtidig få en relativt sett høyere kostnad til produksjon og lagerhold av ferdigvarer.

NOTERINGSPRIS VARIASJON I 2016

MÅLPRIS 1. HALVÅR: KR 5,28 – 2. HALVÅR: KR 5,38

UTBETALINGSPRISER TIL PRODUSENT

Sum utbetalt til produsent er lik målprisen fratrukket TINE Råvares kostnader. Samlet utbetalingspris består av basispris og summen av ulike tillegg og trekk, blant annet for avregnet kvalitet og tørrstoffinnhold.

OMSETNINGSavgIFT

Omsetningsavgift er en avgift som melkeprodusentene betaler inn til omsetningsfondet for å dekke kostnader ved de ulike ordningene knyttet til markedsregulering. Omsetningsavgiften settes for hvert halvår og var 5 øre pr.

liter både i første og andre halvår 2016. Øvrig inntektskilde for omsetningsfondet er overproduksjonsavgift og kvotesalg. Omsetningsavgiften inngår ikke i regnskapet til TINE Råvare. Se for øvrig avsnittet om markedsreguleringskostnader på neste side.

PRISELEMENT (kr pr. liter)	2016	2015	2014	2013	2012
Gjennomsnittlig målpris	5,31	5,24	5,13	4,94	4,78
Samlet utbetalingspris til produsent	5,03	5,02	4,85	4,65	4,53
Herav ulike tillegg og trekk	0,66	0,70	0,67	0,66	0,57
Herav basispris	4,37	4,32	4,18	3,99	3,96

MARKEDSREGULERINGSKOSTNADER

Nedenfor vises TINEs markedsreguleringskostnader for 2016 sammenlignet mot budsjett og to foregående år. Kostnadene forbundet med markedsregulatorrollen for melk dekker over omsetningsrådets budsjett, og inngår ikke som en kostnad i TINE Råvare.

Oppgavene over markedsregulering og søknader om kostnadsdekning, blir ikke

ferdigbehandlet i Omsetningsrådet før i april måned det påfølgende året, noe som innebærer at det kan oppstå endringer etter årsskiftet. Endelig avregning mellom Landsbruksdirektoratet og TINE SA foretas derfor i løpet av første halvår påfølgende år.

Bokførte kostnader til ulike markedsreguleringstiltak utgjorde i 2016

MNOK 166, som er på linje med kostnadene i 2015. Innenlands salg av prisnedskrevet skummetmelkpulver til fôrindustri utgjorde 310 tonn, mot 468 tonn i 2015. Det ble i 2016 også gjennomført reguleringseksport av smør med 1 034 tonn til Sverige, Danmark og Nederland, til en beregnet nedskrivningskostnad på MNOK 15.

MARKEDSREGULERINGSKOSTNADER (beløp i 1 000 kroner)	Faktisk 2016	Budsjett 2016	Faktisk 2015
Prisnedskrivningstiltak			
Utenlands prisnedskrevet salg:			
Reguleringseksport smør	15 082	0	5 930
Sum prisnedskrivning eksport	15 082	0	5 930
Innenlands prisnedskrevet salg:			
Skummetmelkpulver solgt til fôrindustri	4 579	11 000	7 900
Geitemelk til dyrefôr	7 933	2 000	1 737
Salg til spesialmarkeder	5 475	8 000	6 391
Sum prisnedskrivning innland eksklusive skolemelk	17 987	21 000	16 027
Skolemelkordningen	11 074	14 000	20 416
Sum prisnedskrivningstiltak inklusive skolemelk	41 143	35 000	42 374
Andre tiltak			
Dekning for reguleringskapasitet	40 000	40 000	35 000
Transport av rå melk til reguleringsproduksjon	20 197	15 000	18 533
Mellomtransport av reguleringsprodukter	2 729	0	3 270
Reguleringslagring	22 640	21 100	18 944
Prisgevinst/-tap ved reguleringslagring	-10 074	-4 800	189
Sum andre tiltak	75 493	71 300	75 936
Sum avsetningstiltak og skolemelk	119 635	106 300	118 310
Faglig tiltak og opplysningsvirksomhet			
Opplysningskontoret for meieriprodukter (melk.no)	28 941	31 000	28 102
GENO/NSG/KOORIMP/NG	9 942	8 600	8 392
Sum faglige tiltak og opplysningsvirksomhet	38 883	39 600	36 494
Administrasjonskostnader			
Personal- og kontorkostnader	7 364	10 266	8 687
Prognosearbeid/revisjonsattester	570	550	1 113
Sum administrasjonskostnader	7 934	10 816	9 800
Totale markedsreguleringskostnader	166 452	156 716	164 603
Omsetningsmidler			
Omsetningsmidler á konto betalinger	166 606	0	-164 780
Omsetningsmidler korleksjon forrige år	-2 664	0	1 939
Sum omsetningsmidler inntektsført	-169 270	0	-162 840

I tillegg til reguleringskostnadene i tabellen over blir merkeordningen «Nyt Norge» og markedsføring av økologisk mat i regi av Matmerk delfinansiert med midler fra omsetningsavgiften på melk. I 2016 utgjorde dette MNOK 3. Administrasjonskostnader i Landbruksdirektoratet knyttet til kvoteordningen og markedsreguleringen fullfinansieres av omsetningsavgiften på melk og utgjør ca. MNOK 14.

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Oslo Atrium, P.O.Box 20, NO-0051 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00
Fax: +47 24 00 24 01
www.ey.no
Medlemmer av den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til Konsernstyret i TINE SA

Uttalelse om revisjonen av resultatoppstilling

Konklusjon

Vi har revidert resultatoppstillingen for TINE Råvare for 2016 med tilhørende regnskapsinformasjon, som presentert i avsnittene «Kjøp av rå ku- og geitemelk fra melkeprodusentene», «Akkumulerte avgifter innkrevd av TINE Råvare» og «Forklaring til de enkelte postene». Resultatoppstillingen er inkludert i Årsrapport 2016 TINE Råvare på sidene 8 til 10.

Etter vår mening gir resultatoppstillingen for TINE Råvare i det alt vesentlige et uttrykk for resultatet av virksomheten i TINE Råvare i 2016 i samsvar med prinsipper som beskrevet i avsnitt «Forklaring til de enkelte postene» i årsrapporten.

Grunnlag for konklusjon

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av resultatoppstillingen*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Presisering – grunnlag for regnskapsavleggelse

Vi gjør oppmerksom på avsnitt «Forklaring til de enkelte postene» til resultatoppstillingen, som beskriver grunnlaget for regnskapsavleggelsen. Resultatoppstillingen er utarbeidet for å gi informasjon om virksomhet som er pålagt utført av TINE Råvare i henhold til Jordbruksavtale og avtaler mellom TINE SA og Landbruksdirektoratet. Som et resultat av dette er resultatoppstillingen ikke nødvendigvis egnet for andre formål. Vår konklusjon er ikke modifisert som følge av dette.

Ledelsens ansvar for resultatoppstillingen

Ledelsen i TINE SA er ansvarlig for utarbeidelsen av resultatoppstillingen i samsvar med grunnlaget som beskrevet i avsnitt «Forklaring til de enkelte postene» og for slik intern kontroll som ledelsen finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av en resultatoppstilling som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av resultatoppstillingen må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for resultatoppstillingen med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

De som har overordnet ansvar for styring og kontroll, er ansvarlige for å føre tilsyn med selskapets finansielle rapporteringsprosess.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av resultatoppstillingen

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at resultatoppstillingen som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene,

alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av resultatoppstillingen.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i resultatoppstillingen, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å konkludere særskilt på selskapets interne kontroll;
- vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i resultatoppstillingen. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

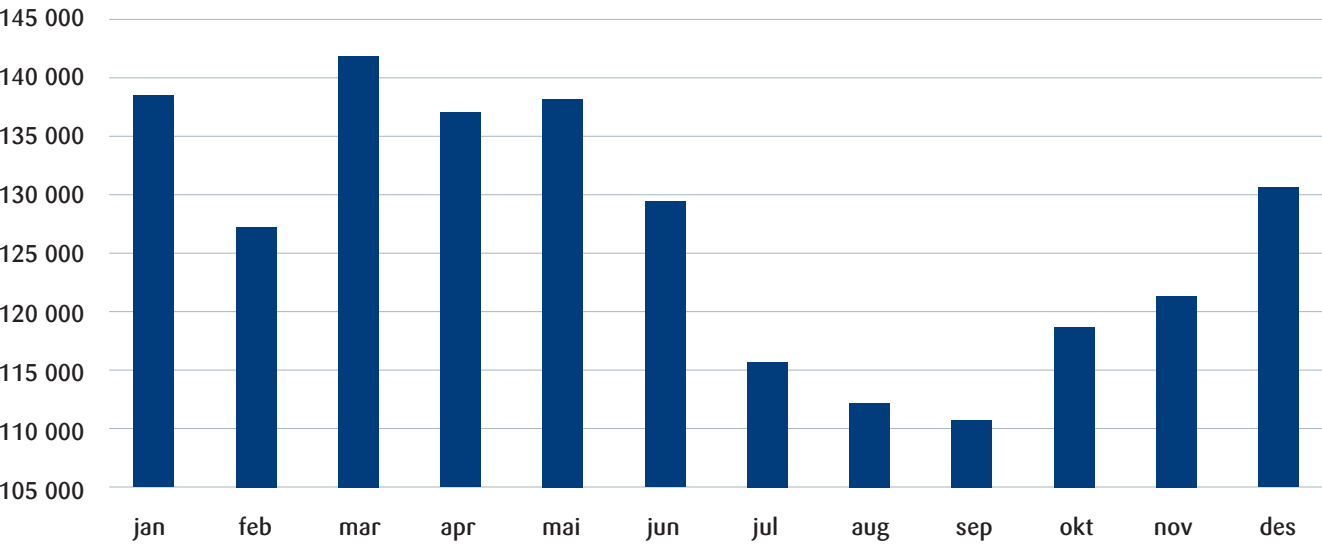
Oslo, 18. april 2017
ERNST & YOUNG AS

Asbjørn Ler
statsautorisert revisor

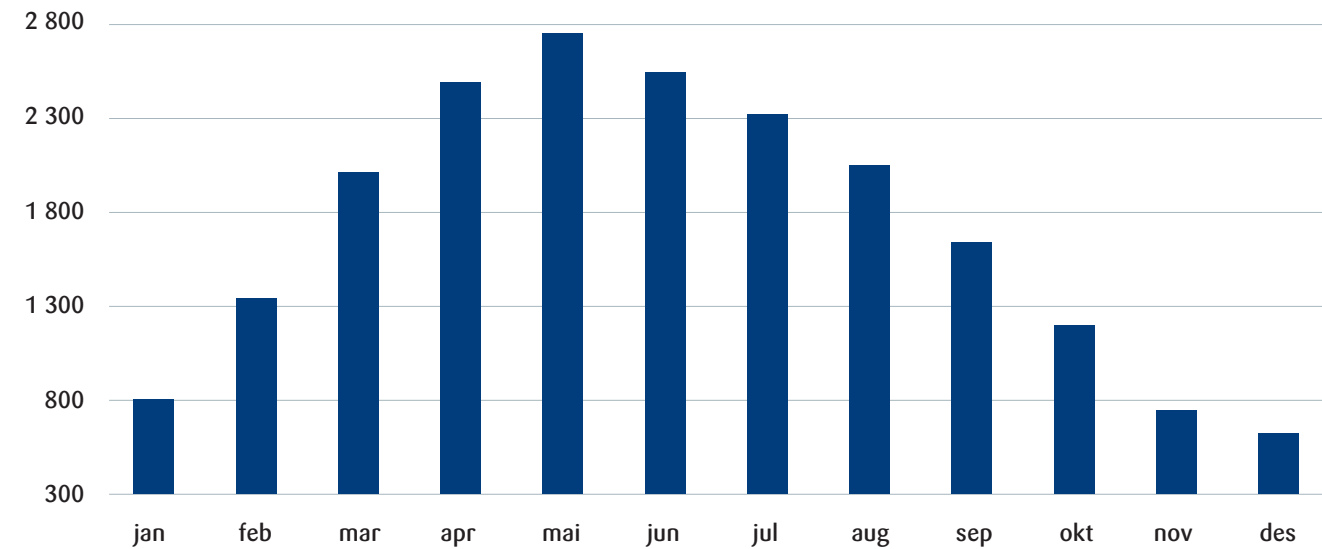
STATISTIKK OG OVERSIKTER

MELKEINNGANG GJENNOM ÅRET

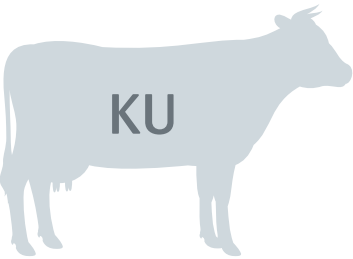
INNMÅLT KUMELK LANDET TOTALT I 1 000 LITER

INNMAALT GEITEMELK I 1 000 LITER

MELKEINNGANG, KVOTEFYLLING OG OVERPRODUKSJON

Kvoteår	Grunnkvote (mill. liter)	Forholdstall	Disp. kvote (mill. liter)	Produksjon (mill. liter)	Kvoteoppfylling	Produksjon tillagt overproduksjonsavgift (mill. liter)
2005	1 582	1,02	1 613	1 510	93,6 %	13
2006	1 577	1,00	1 577	1 501	95,1 %	18
2007	1 592	1,10	1 751	1 552	88,6 %	8
2008	1 603	1,02	1 635	1 506	92,1 %	19
2009	1 601	1,02	1 633	1 502	92,0 %	14
2010	1 616	1,03	1 664	1 507	90,6 %	12
2011	1 615	1,02	Fritt	1 485		
2012	1 633	1,07	1 742	1 536	88,2 %	12
2013	1 626	1,03	1 674	1 516	90,6 %	16
2014	1 625	1,04	1 689	1 509	89,4 %	8
2015	1 629	1,03	1 678	1 536	91,6 %	17
2016	1 632	1,00	1 632	1 439	92,7 %	14

Kvoteår	Grunnkvote (mill. liter)	Forholdstall	Disp. kvote (mill. liter)	Produksjon (mill. liter)	Kvoteoppfylling	Produksjon tillagt overproduksjonsavgift (mill. liter)
2005	22,9	1,00	22,9	20,5	89,5 %	0,1
2006	22,9	1,00	22,9	20,1	88,0 %	0,1
2007	22,9	1,00	22,9	19,4	84,9 %	0,1
2008	21,8	1,00	21,8	19,4	88,7 %	0,1
2009	22,8	1,00	22,8	19,9	87,5 %	0,2
2010	22,9	1,00	22,9	20,0	87,7 %	0,2
2011	23,1	1,00	23,1	19,5	84,4 %	0,2
2012	23,5	1,00	23,5	19,4	82,7 %	0,1
2013	23,2	0,98	22,8	18,9	83,1 %	0,2
2014	23,2	0,97	22,4	18,6	82,9 %	0,2
2015	22,6	0,97	21,9	20,2	92,2 %	0,3
2016	23,4	0,97	22,7	20,6	92,6 %	0,1

FYLKESOVERSIKT FOR MELK LEVERT TINE

(kvantum inkluderer ikke erstattet melk)

Leveranser pr. fylke	Kumelk			Geitemelk		
	2016	2015	Endring	2016	2015	Endring
	1 000 liter	1 000 liter	%	1 000 liter	1 000 liter	%
Østfold	34 977	36 238	-3,5			
Akershus	27 295	27 956	-2,4	13	13	-2,7
Oslo	378	393	-3,7			
Hedmark	86 388	87 966	-1,8	762	791	-3,6
Oppland	156 846	163 635	-2,3	2 056	2 069	-0,6
Buskerud	31 774	31 690	0,3	967	895	8,1
Vestfold	17 343	17 546	-1,2			
Telemark	13 378	13 219	1,2	998	1 001	-0,3
Aust-Agder	12 441	12 514	-0,6			
Vest-Agder	31 146	34 911	-10,8			
Rogaland	213 493	218 948	-2,5	916	881	4,0
Hordaland	74 706	75 048	-0,5	1 169	1 187	-1,5
Sogn og Fjordane	106 059	103 753	2,2	3 356	3 249	3,3
Møre og Romsdal	148 981	146 706	1,6	2 819	2 722	3,6
Sør-Trøndelag	150 338	149 996	0,2			
Nord-Trøndelag	175 711	177 420	-1,0	217	232	-6,3
Nordland	102 644	105 646	-2,8	2 086	2 242	-6,9
Troms	30 624	30 731	-0,3	5 051	4 961	1,8
Finnmark	20 214	20 069	0,7			
Melk levert TINE totalt	1 437 734	1 454 383	-1,1	20 410	20 242	0,8

UTVIKLING I KVALITET I MELK LEVERT TINE

KUMELK, AVREGNET ANDEL AV VOLUM	2016	2015	2014	2013	2012
Elitemelk (%)	94,81	94,95	94,33	93,75	94,61
1. klasse (%)	4,36	4,22	4,65	5,14	4,44
2. klasse (%)	0,64	0,65	0,77	0,80	0,70
3. klasse (%)	0,17	0,18	0,25	0,31	0,25

GEITEMELK, AVREGNET ANDEL AV VOLUM	2016	2015	2014	2013	2012
Elitemelk (%)	87,52	89,23	90,45	92,46	90,60
1. klasse (%)	9,17	7,46	5,48	4,00	4,69
2. klasse (%)	2,74	2,33	3,37	2,92	3,40
3. klasse (%)	0,49	0,99	0,70	0,62	1,31

UTVIKLING I TØRRSTOFFINNHold I MELK LEVERT TINE

FRAKSJON	2016	2015	2014	2013	2012
Fettinnhold i kumelk (%)	4,27	4,24	4,17	4,19	4,11
Proteininnhold i kumelk (%)	3,42	3,43	3,41	3,36	3,38
Tørrstoffinnhold i geitemelk (%)	11,95	11,91	11,77	11,75	11,52

Årsrapporten er utarbeidet av
TINE Råvare, TINE SA
Adresse:
Lakkegata 23, 0187 Oslo

Design og foto: APELAND
Trykk: 07
Opplag: 200